

VOLUME 9, SEPTEMBER 2026

ISSN: 3060-4958

**UZBEKISTAN STATE WORLD
LANGUAGES UNIVERSITY**

MORE INFO:

www.lingvospektr.uz

t.me/thelinguaspectrum

CONTENTS

LINGUISTICS		4
Sapayeva B.R.	The Artistic Interpretation of the Heroic Figure in Ancient Eastern Epics such as "Gilgamesh" and the "Shahnameh"	5
Mamarasulova G.A.	Translating Political Intent in Uzbek-English Presidential Discourse	11
Abdullaeva R.X.	National-cultural specifics of reflecting the aesthetic assessment of a person in the proverbial linguistic worldview	21
Ibragimova Sh.N.	Why Does AI Understand Some People Better Than Others? A Linguistic Perspective on Human-AI Communication and the Changing Human Mind	33
Khalliyeva G.I., Bazarbayeva J.M.	The Scholarly Study of Bobojon Sanoiy's Works	41
Rustamova D. M.	Phraseology and the dynamics of suspicion: a comparative linguocultural framework for Uzbek and English detective novels	51
Usmanaliyeva S.R.	Semantic structure of national-cultural scripts in English and Uzbek phraseological units: a comparative-cognitive analysis	62
Talibjanova A.L.	The Specificity of Youth Slang in English Journalistic Discourse	71
Akhmedova G.Ya.	Comparative-typological analysis of the concept "loneliness" in English and Uzbek lexicographical sources	78
Khakimova D.I.	Intensity and Typology of Hybridization within Digital Platforms (Materials from Telegram, TikTok, Instagram, Facebook)	85
Ismatov J.I.	Contemporary Trends in the Development of English Cultural Linguistics: Insights from Recent UK Studies	95
Borijonova G.Z.	Jean Rhys's Postcolonial Feminist Response to Brontë's Jane Eyre	102
Nazarova G.A.	The introduction and adaptation of English loanwords into the Uzbek language in the context of globalization	111
Olimova M.X.	Artistic interpretations of the symbol of seven in Uzbek national literary thought	122
Kuchkarov Sh.A.	Transformation of the information and communication environment under the influence of generative artificial intelligence	129
Djumabayeva J.Sh., Atadjanova M.I.	Classification of adverbs in English and Uzbek linguistics: similarities and differences in theoretical approaches	138
Usmonov O.I. Mukhiddinova D.Sh.	Pragmatics of indirect speech in the Russian and Uzbek communicative space	149
Sodiqova S.I., Mukhiddinova D.Sh.	Beyond the proper name: secondary person nominations as markers of social identity in digital media discourse	156

Transformation of the information and communication environment under the influence of generative artificial intelligence

Kuchkarov Shokhrux Azamat ugli
shoxruxkuchkarov72@gmail.com
Press Secretary,
"JAPAN UZ TRADE HOUSE" LLC

Annotation *This article provides a comprehensive analysis of the impact of generative artificial intelligence technologies on the contemporary information and communication environment. The study examines how generative artificial intelligence tools transform information creation, processing, distribution, and consumption. Using systemic, comparative, content-analytical, and conceptual methods, the research explores an emerging model of communicative relations between humans, technology, and information. The findings demonstrate that generative artificial intelligence contributes to automated content creation, information personalization, multimodality, and stronger human-machine collaboration. At the same time, it creates challenges related to information reliability, copyright, authorship, algorithmic bias, data privacy, synthetic content, and media literacy. The article proposes a transformational model of the information and communication environment and describes its technological, communicative, social, and ethical components. The study emphasizes the need to develop artificial intelligence literacy, source verification practices, and critical information evaluation skills. The findings provide a theoretical basis for responsible use of generative technologies in media, education, and scholarly communication.*

Keywords *Generative artificial intelligence, information and communication environment, digital transformation, large language models, digital communication, human-machine collaboration, synthetic content, media literacy*

Generativ AI va axborot-kommunikatsiya muhitining transformatsiyasi

Ko'chkarov Shoxrux Azamat o'g'li
shoxruxkuchkarov72@gmail.com
Matbuot kotibi,
"JAPAN UZ TRADE HOUSE" MChJ

Annotatsiya *Mazkur maqolada generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining zamonaviy axborot-kommunikatsiya muhitiga ta'siri kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqotda generativ sun'iy intellekt vositalarining axborotni yaratish, qayta ishlash, tarqatish va iste'mol qilish jarayonlarini transformatsiya qilish xususiyatlari o'rganiladi. Tizimli, qiyosiy, kontent-tahlil va konseptual tahlil metodlari asosida inson, texnologiya va axborot o'rtasidagi kommunikativ munosabatlarning yangi modeli yoritiladi. Tadqiqot natijalari generativ sun'iy intellekt kommunikatsiya muhitida kontent yaratishni avtomatlashtirish, axborotni personalizatsiya qilish, multimodallikni rivojlantirish hamda inson-mashina hamkorligini kuchaytirish imkonini berishini ko'rsatadi. Shu bilan birga, axborotning ishonchliligi, mualliflik huquqi, algoritmik tarafkashlik, ma'lumotlar maxfiyligi, sintetik kontent va media savodxonlik bilan bog'liq yangi muammolar yuzaga kelayotgani aniqlanadi. Generativ sun'iy intellekt sharoitida axborot-kommunikatsiya muhitining*

transformatsion modeli taklif qilinib, uning texnologik, kommunikativ, ijtimoiy va etik komponentlari tavsiflanadi. Shuningdek, yangi kommunikatsiya muhitida sun'iy intellekt savodxonligi, manbalarni tekshirish va axborotni tanqidiy baholash ko'nikmalarini rivojlantirish zarurligi asoslanadi. Tadqiqot natijalari media, ta'lim va ilmiy kommunikatsiya amaliyotida generativ texnologiyalardan mas'uliyatli foydalanish uchun nazariy asos yaratadi.

Kalit so'zlar *Generativ sun'iy intellekt, axborot-kommunikatsiya muhiti, raqamli transformatsiya, katta til modellari, raqamli kommunikatsiya, inson–mashina hamkorligi, sintetik kontent, media savodxonlik*

Трансформация информационно- коммуникационной среды под влиянием генеративного искусственного интеллекта

Кучкаров Шохрух Азамат угли
shoxruxkuchkarov72@gmail.com
Пресс-секретарь,
ООО «JAPAN UZ TRADE HOUSE»

Аннотация *В статье комплексно анализируется влияние технологий генеративного искусственного интеллекта на современную информационно-коммуникационную среду. Исследуются особенности трансформации процессов создания, обработки, распространения и потребления информации под воздействием инструментов генеративного искусственного интеллекта. На основе системного, сравнительного, контент-аналитического и концептуального методов раскрывается новая модель коммуникативных отношений между человеком, технологией и информацией. Результаты исследования показывают, что генеративный искусственный интеллект способствует автоматизации создания контента, персонализации информации, развитию мультимодальности и усилению взаимодействия человека и машины. Одновременно выявляются новые проблемы, связанные с достоверностью информации, авторским правом, алгоритмической предвзятостью, конфиденциальностью данных, синтетическим контентом и медиаграмотностью. Предлагается трансформационная модель информационно-коммуникационной среды в условиях развития генеративного искусственного интеллекта и характеризуются её технологические, коммуникативные, социальные и этические компоненты. Кроме того, обосновывается необходимость развития грамотности в области искусственного интеллекта, навыков проверки источников и критической оценки информации. Полученные результаты могут служить теоретической основой для ответственного применения генеративных технологий в медиа, образовании и научной коммуникации. Особое внимание уделяется сохранению человеческого контроля, прозрачности и информационной безопасности.*

Ключевые слова *Генеративный искусственный интеллект, информационно-коммуникационная среда, цифровая трансформация, большие языковые*

*модели, цифровая коммуникация, взаимодействие человека и машины,
синтетический контент, медиаграмотность*

Kirish

XXI asrning uchinchi o'n yilligida sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi axborot jamiyati taraqqiyotining yangi bosqichini shakllantirmoqda. Xususan, katta til modellari, matn, tasvir, audio, video va dasturiy kod yaratishga qodir generativ sun'iy intellekt tizimlarining ommalashuvi raqamli kommunikatsiyaning an'anaviy modelini sezilarli darajada o'zgartirdi. Avval axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosan axborotni saqlash, uzatish va unga kirishni ta'minlovchi vosita vazifasini bajargan bo'lsa, generativ sun'iy intellekt sharoitida texnologiya axborot mazmunini bevosita yaratish va transformatsiya qilish jarayonining faol ishtirokchisiga aylanmoqda.

UNESCO generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim va ilmiy tadqiqotlardagi rivojlanishini inson markazidagi yondashuv asosida boshqarish zarurligini ta'kidlab, mazkur texnologiyalar bilimni yaratish, o'rganish va baholash haqidagi mavjud tasavvurlarni qayta ko'rib chiqishga olib kelayotganini qayd etadi (Miao & Holmes, 2023; 8-10). Generativ tizimlarning rivojlanish sur'ati ayrim hollarda ularni tartibga soluvchi institutsional va huquqiy mexanizmlarning shakllanishidan tezroq kechmoqda (Miao & Holmes, 2023; 7-9). Shu jihatdan generativ sun'iy intellekt masalasini faqat yangi texnologik vosita sifatida o'rganish yetarli emas. U axborot ishlab chiqarish, kommunikativ rollar, media vositachiligi, mualliflik, ishonch, bilim yaratish va axborotni qabul qilish mexanizmlarini qamrab oluvchi keng ko'lamli transformatsion hodisadir. Maqola generativ sun'iy intellekt ta'sirida axborot-kommunikatsiya muhitida yuz berayotgan strukturaviy va funksional o'zgarishlarni aniqlash hamda ularning asosiy

yo'nalishlarini tizimlashtirish haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotning obyekti zamonaviy raqamli axborot-kommunikatsiya muhiti, predmeti esa generativ sun'iy intellekt vositalarining axborot yaratish, qayta ishlash, tarqatish va iste'mol qilish jarayonlariga transformatsion ta'siridir.

Adabiyotlar tahlili

Generativ sun'iy intellekt va kommunikatsiya muhitining o'zaro munosabatlari so'nggi yillarda media va kommunikatsiya tadqiqotlarining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Mazkur masalani o'rganishda bir necha asosiy ilmiy yondashuvlarni ajratish mumkin. Birinchi yo'nalish generativ sun'iy intellekt va inson faoliyati munosabatlarini inson markazidagi yondashuv asosida o'rganadi. UNESCO tomonidan ishlab chiqilgan Guidance for Generative AI in Education and Research qo'llanmasida generativ sun'iy intellekt insonning intellektual faoliyatini almashtiruvchi emas, balki uni qo'llab-quvvatlovchi texnologiya sifatida rivojlantirilishi lozimligi ta'kidlanadi (Miao & Holmes, 2023; 13-18). Ta'lim kontekstidagi mahalliy tadqiqotlarda ham sun'iy intellektdan foydalanishning imkoniyatlari, xavflari, raqamli kompetensiyalar va pedagogik shart-sharoitlar muhokama qilinadi (Jo'raqulova, 2025; Artikova, 2026; Kurbanbaeva, 2026; Shodiyev, 2026). Ikkinchi yo'nalish sun'iy intellekt vositalarini kommunikatsiya ekotizimini transformatsiya qiluvchi omil sifatida o'rganadi. Mallek va hammualliflar sun'iy intellekt vositalarining raqamli kommunikatsiya shakli va mazmunini qayta tashkil etishdagi rolini tahlil qiladilar (Mallek et al., 2026). Media ekologiyasi va AI vositasidagi kommunikatsiyani boshqarish masalalari Wang, Mukhtar va Nigmatullina

(2025), shuningdek, media konvergensiya va AI yaratgan kontent masalalari Zhu va Peng (2025) tadqiqotlarida yoritilgan. Uchinchi yo'nalish generativ tizimlarning media vositachiligi va gatekeeping jarayonlariga ta'siriga qaratilgan. Zwingmann va hammualliflar generativ sun'iy intellektning media ekotizimidagi gatekeeping mexanizmlarini tahlil qiladilar (Zwingmann et al., 2026; 112-148). Nguyen va Wischnewski (2026) katta til modellari va generativ sun'iy intellektning yangiliklar mediasida agent sifatida ramkalanishini o'rganadi, Pane (2026) esa institutlarning generativ sun'iy intellekt vositasidagi ommaviy kommunikatsiyasini tahlil qiladi. To'rtinchi yo'nalish generativ kontentning lingvistik, vizual va media-savodxonlik jihatlarini qamrab oladi. Mamurova (2026) generativ tasvirlar va "haqiqat" masalasiga, Muxtorova (2026) sun'iy intellekt yordamida yaratilgan internet-memlarning lingvopragmatik xususiyatlariga, Sharipov va Mahmudov (2025) esa sun'iy intellekt davrida media savodxonlik, haqiqat va manipulyatsiya munosabatiga e'tibor qaratadi. Generativ texnologiyalarning ijodiy mazmun yaratishdagi o'rni teatr sahna asarlari misolida ham ko'rib chiqilgan (Tog'oyqulov, 2026). Beshinchi yo'nalish generativ sun'iy intellektning kommunikatsiya va media tadqiqotlarining o'ziga ta'sirini o'rganadi. Guan (2026) katta til modellarining ushbu sohaga kirib kelishini "computational turn"dan "generative turn"ga o'tish sifatida tavsiflaydi. Bu yondashuv generativ sun'iy intellekt kommunikatsiya fanining nafaqat tadqiqot obyekti, balki ilmiy metod va axborotni tahlil qilish vositasiga ham aylanayotganini ko'rsatadi. Mavjud tadqiqotlarda generativ sun'iy intellektning alohida texnologik, kommunikativ, pedagogik, lingvistik va etik jihatlarini yoritilgan bo'lsa-da, uning axborot-kommunikatsiya muhitiga ta'sirini texnologik, kommunikativ, ijtimoiy va etik komponentlarning o'zaro bog'liqligi asosida tushuntirishga ehtiyoj mavjud. Mazkur holat tadqiqotning asosiy ilmiy bo'shlig'ini tashkil etadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot sifatga asoslangan konseptual-analitik dizaynda amalga oshirildi. Tadqiqot materiali sifatida generativ sun'iy intellekt, katta til modellari, raqamli kommunikatsiya, media ekotizimi va sun'iy intellekt vositasidagi kommunikatsiyaga bag'ishlangan ilmiy tadqiqotlar hamda xalqaro tashkilotlarning metodik hujjatlaridan foydalanildi. Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi: tizimli tahlil orqali generativ sun'iy intellekt va kommunikatsiya muhiti o'rtasidagi o'zaro aloqalar yaxlit tizim sifatida o'rganildi; qiyosiy tahlil yordamida an'anaviy raqamli kommunikatsiya va generativ kommunikatsiya modellari solishtirildi; kontent-tahlil orqali ilmiy adabiyotlarda takrorlanuvchi asosiy konseptlar aniqlandi; konseptual modellashtirish asosida generativ sun'iy intellekt ta'siridagi axborot-kommunikatsiya muhitining tarkibiy modeli ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar

An'anaviy raqamli muhitda texnologiya, asosan, inson tomonidan yaratilgan axborotni raqamlashtirish, saqlash va tarqatish vazifasini bajargan. Generativ sun'iy intellekt esa mazkur modelga yangi element – mashina tomonidan generatsiya qilinadigan mazmunni kiritdi. Katta til modellari matn tuzishi, qisqartirishi, tarjima qilishi, qayta uslublashtirishi, savollarga javob yaratishi va ma'lumotlarni turli shakllarda taqdim qilishi mumkin. Tasvir, audio va video yaratish tizimlari esa mazkur jarayonni multimodal kommunikatsiya darajasiga olib chiqmoqda. Natijada kommunikatsiyaning klassik: inson → texnologiya → inson modeli asta-sekin: inson → sun'iy intellekt → generativ kontent → raqamli platforma → inson ko'rinishidagi murakkab modelga aylanmoqda. Bunda sun'iy intellekt oddiy kommunikatsiya kanali emas, balki mazmunni shakllantiruvchi vositachi sifatida ishtirok etadi. Generativ sun'iy intellekt axborot bilan ishlash tezligi va hajmini tubdan oshirmoqda. Katta hajmdagi matnlarni umumlashtirish, tasniflash, qayta formatlash, tarjima qilish va foydalanuvchining ehtiyojiga moslashtirish imkoniyatlari axborot oqimlarini

boshqarish mexanizmlarini o'zgartiradi. Bu jarayonning muhim xususiyati personalizatsiya hisoblanadi. An'anaviy ommaviy kommunikatsiyada bir xil xabar katta auditoriyaga uzatilgan bo'lsa, algoritmik va generativ kommunikatsiyada mazmun muayyan foydalanuvchining so'rovi, tili, konteksti yoki kommunikativ maqsadiga moslashtirilishi mumkin. Shunday qilib, "bir manba – ko'p auditoriya" modeli bilan bir qatorda "bir tizim – individual mazmun" modeli rivojlanmoqda. Generativ sun'iy intellekt bir vaqtning o'zida ham muallif, ham muharrir, ham tarjimon, hamda foydalanuvchi va texnologiya o'rtasidagi funksional chegaralarni ham o'zgartirmoqda. Inson va sun'iy intellekt hamkorligida yaratilgan matnda mualliflikning qaysi qismi insonga, qaysi qismi algoritmik tizimga tegishli ekanligi yangi nazariy va huquqiy savollarni keltirib chiqaradi. Zamonaviy tadqiqotlarda inson va sun'iy intellekt o'rtasidagi munosabatni "co-intelligence" modeli asosida tushuntirish tendensiyasi kuzatilmqda (Mallek et al., 2026). Bunda sun'iy intellekt katta hajmdagi ma'lumotni qayta ishlash, variantlar yaratish va takroriy vazifalarni avtomatlashtirish imkoniyatini bersa, inson strategik qaror, etik nazorat, madaniy kontekst va tanqidiy baholashni amalga oshiradi. Shu sababli generativ sun'iy intellekt sharoitidagi samarali kommunikatsiyani to'liq avtomatlashtirish emas, balki inson va sun'iy hamkorligi sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq. Generativ sun'iy intellekt axborotni izlash usullarini ham o'zgartirmoqda. Klassik qidiruv tizimida foydalanuvchi kalit so'z kiritadi va manbalar ro'yxatini oladi. Generativ tizimlarda esa foydalanuvchi tabiiy tilda savol beradi va tizim turli axborot elementlarini qayta ishlab, tayyor javob shakllantiradi. Demak, foydalanuvchi bilan dastlabki axborot manbasi o'rtasiga yangi interpretativ qatlam kiradi: manba → sun'iy intellekt vositachiligi → generatsiya qilingan javob → foydalanuvchi. Bu holat axborotdan foydalanishni soddalashtirishi bilan birga, manbaning ko'rinuvchanligi, axborotning

tekshirilishi va ishonchlilik muammolarini ham yuzaga keltiradi. Generativ sun'iy intellekt media tizimlarida axborotning yaratilishi, qayta shakllantirilishi, muloqot shaklida taqdim qilinishi va personalizatsiyasiga ta'sir etishi sababli yangi gatekeeping mexanizmlari paydo bo'lmoqda (Zwingmann et al., 2026; 118-126).

Generativ sun'iy intellekt transformatsiyasining yana bir muhim belgisi matn, tasvir, ovoz va videoning yagona kommunikativ tizimda birlashishidir. Foydalanuvchi bir modal shaklda – masalan, matn orqali – topshiriq berib, boshqa modal shaklda – tasvir, audio yoki video ko'rinishida – natija olishi mumkin. Bunday muhit kommunikatsiyaning multimodal xususiyatini kuchaytirib, axborot yaratish uchun zarur texnik ko'nikmalar chegarasini pasaytiradi. Ilgari professional dizayn, video montaj yoki dasturlash ko'nikmalarini talab qilgan ayrim faoliyatlar tabiiy tildagi ko'rsatmalar yordamida bajarilishi mumkin. Generativ kontentning vizual va lingvopragmatik shakllari bo'yicha mahalliy tadqiqotlar ham multimodal kommunikatsiyaning kengayib borayotganini ko'rsatadi (Mamurova, 2026; Muxtorova, 2026; Tog'oyqulov, 2026).

Generativ sun'iy intellekt imkoniyatlari bilan bir qatorda bir qator xavflarni ham keltirib chiqaradi. Ular orasida noto'g'ri yoki to'qib chiqarilgan ma'lumotlarning generatsiya qilinishi, algoritmik tarafkashlik, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi, mualliflik huquqi, sintetik media, deepfake materiallari va axborot manbasining noaniqligi alohida o'rin tutadi. UNESCO generativ sun'iy intellekt rivojida inson agentligi, ma'lumotlar maxfiyligi, inklyuzivlik, madaniy va lingvistik xilma-xillikni saqlashga alohida e'tibor qaratadi (Miao & Holmes, 2023; 18-24). Shu nuqtayi nazardan, texnologik rivojlanish bilan bir vaqtda sun'iy intellekt savodxonligi va tanqidiy media savodxonligini rivojlantirish zarur. Generativ sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan mazmun tashqi ko'rinish jihatidan ishonchli bo'lishi uning faktik jihatdan to'g'ri ekanligini kafolatlamaydi. Shu sababli yangi

kommunikatsiya muhitida “axborotni topish” kompetensiyasi bilan birga “sun’iy intellekt yaratgan axborotni tekshirish” kompetensiyasi ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Olib borilgan tahlil asosida axborot-kommunikatsiya muhitining transformatsiyasini quyidagi konseptual formula orqali ifodalash mumkin: $AKM^T = T + K + I + E$ bunda: Shu sababli yangi kommunikatsiya muhitida media savodxonlik va manipulyativ yoki sintetik mazmunni tanqidiy baholash masalalari alohida ahamiyat kasb etadi (Sharipov & Mahmudov, 2025). Al vositasidagi kommunikatsiya uchun boshqaruv yondashuvlarini ishlab chiqish zarurati ham ilmiy adabiyotlarda ko’tarilgan (Wang et al., 2025).

AKM^T – transformatsiyalangan axborot-kommunikatsiya muhiti;

T – texnologik transformatsiya;

K – kommunikativ transformatsiya;

I – ijtimoiy transformatsiya;

E – etik transformatsiya.

Texnologik transformatsiya generativ modellar, multimodal tizimlar va avtomatlashtirish bilan bog’liq. Kommunikativ transformatsiya axborot yaratish, vositachilik va inson – sun’iy intellekt muloqotidagi o’zgarishlarni ifodalaydi. Ijtimoiy transformatsiya yangi raqamli kompetensiyalar, kasbiy rollar va axborot iste’moli modellarini qamrab oladi. Etik transformatsiya esa ishonchlilik, maxfiylik, mualliflik, algoritmik adolat va javobgarlik masalalarini o’z ichiga oladi. Mazkur komponentlar bir-biridan ajralgan holda emas, balki o’zaro ta’sir qiluvchi yagona kommunikativ ekotizim sifatida faoliyat yuritadi.

Xulosa va Takliflar

Olib borilgan tadqiqot natijalari generativ sun’iy intellekt zamonaviy axborot-kommunikatsiya muhitining texnologik, kommunikativ, ijtimoiy va etik xususiyatlarini sezilarli darajada transformatsiya qilayotganini ko’rsatadi. Mazkur jarayonni faqat yangi raqamli vositalarning paydo bo’lishi yoki mavjud kommunikatsiya texnologiyalarining

takomillashuvi sifatida baholash yetarli emas. Generativ sun’iy intellekt axborotni yaratish, qayta ishlash, tarqatish, qabul qilish va baholash mexanizmlariga bevosita ta’sir ko’rsatib, kommunikatsiya jarayonida inson, texnologiya va axborot o’rtasidagi an’anaviy munosabatlarning qayta shakllanishiga olib kelmoqda.

Birinchidan, generativ sun’iy intellekt axborot va media kontentini yaratish jarayonini qisman avtomatlashtirib, inson va texnologiya o’rtasidagi yangi hamkorlik modelini yuzaga keltirmoqda. Bunda sun’iy intellekt matn yaratish, umumlashtirish, tarjima qilish, tasniflash, vizual va audiovizual kontent ishlab chiqish kabi vazifalarni bajaruvchi yordamchi vositadan mazmun shakllanishiga faol ta’sir qiluvchi texnologik vositachiga aylanmoqda. Shu bilan birga, insonning strategik qaror qabul qilish, madaniy kontekstni anglash, etik nazoratni amalga oshirish va yaratilgan mazmunni tanqidiy baholashdagi roli saqlanib qolmoqda. Bu holat kommunikatsiya sohasida inson–sun’iy intellekt hamkorligiga asoslangan yangi model shakllanayotganini ko’rsatadi.

Ikkinchidan, generativ sun’iy intellekt kommunikatsiyaning personalizatsiyalashgan, dialogik va multimodal shakllarini rivojlantirmoqda. An’anaviy ommaviy kommunikatsiyadagi “bir manba – ko’p auditoriya” modeli bilan bir qatorda foydalanuvchining ehtiyoji, tili, konteksti va kommunikativ maqsadiga mos ravishda mazmun yaratiladigan “bir tizim – individual mazmun” modeli shakllanmoqda. Natijada foydalanuvchi axborotni faqat qabul qiluvchi subyekt bo’lib qolmay, balki so’rovlar va ko’rsatmalar orqali uning yaratilishi hamda shakllanishida bevosita ishtirok etmoqda.

Uchinchidan, generativ sun’iy intellekt axborot vositachiligining yangi qatlamini yuzaga keltirmoqda. Klassik raqamli muhitda qidiruv tizimlari foydalanuvchiga mavjud axborot manbalarini taqdim etgan bo’lsa, generativ tizimlar turli manbalardagi axborotni qayta ishlab, foydalanuvchiga tayyor javob yoki yangi mazmun shaklida yetkazmoqda. Natijada

sun'iy intellekt axborotni saralash, qayta shakllantirish va taqdim etishda faol vositachi vazifasini bajara boshlaydi. Bu esa media tizimlaridagi an'anaviy gatekeeping mexanizmlarining yangi algoritmik va generativ shakllar bilan boyishiga olib kelmoqda.

To'rtinchidan, generativ sun'iy intellektning keng tarqalishi axborot ishonchliligi va uning manbasini aniqlash bilan bog'liq masalalarni yanada dolzarblashtirmoqda. Generativ tizim tomonidan yaratilgan matn, tasvir, audio yoki video tashqi jihatdan ishonchli ko'rinishi mumkin, biroq uning mazmuniy va faktik jihatdan to'g'riligi har doim ham kafolatlanmaydi. Shu sababli axborotni izlash va undan foydalanish ko'nikmalariga qo'shimcha ravishda sun'iy intellekt yaratgan mazmunni tekshirish, manbalarni qiyoslash va sintetik kontentni aniqlash kompetensiyalarini rivojlantirish zarur.

Beshinchidan, generativ sun'iy intellekt mualliflik, intellektual mulk, algoritmik tarafkashlik, shaxsiy ma'lumotlar maxfiyligi va javobgarlik bilan bog'liq yangi etik hamda huquqiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Inson va sun'iy intellekt hamkorligida yaratilgan kontentda mualliflik darajasini belgilash, algoritmik tizimlar tomonidan yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tarafkashlikni aniqlash, foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilish va generatsiya qilingan axborot uchun javobgarlik chegaralarini belgilash kelgusidagi tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Oltinchidan, tadqiqot natijalari raqamli savodxonlik tushunchasini yangi sharoitga mos ravishda kengaytirish zarurligini ko'rsatadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya muhitida an'anaviy media va axborot savodxonligi bilan bir qatorda sun'iy intellekt savodxonligi, algoritmik savodxonlik, prompt bilan ishlash ko'nikmasi, manbalarni verifikatsiya qilish, sun'iy intellekt natijalarini tanqidiy baholash va sintetik kontentni aniqlash kabi kompetensiyalar ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot doirasida taklif etilgan axborot-kommunikatsiya muhitining transformatsion modeli generativ sun'iy intellekt ta'sirini texnologik, kommunikativ, ijtimoiy va etik komponentlarning o'zaro bog'liqligi asosida tushuntirish imkonini beradi. Mazkur komponentlar alohida jarayonlar sifatida emas, balki yagona kommunikativ ekotizimning o'zaro ta'sir qiluvchi elementlari sifatida namoyon bo'ladi. Shu jihatdan generativ sun'iy intellektni kommunikatsiya vositasi sifatida emas, balki zamonaviy axborot muhitining tuzilishi va funksiyalariga ta'sir ko'rsatuvchi kompleks transformatsion omil sifatida o'rganish maqsadga muvofiq.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, bir qator amaliy takliflarni ilgari surish mumkin. Jumladan, ta'lim, ilmiy va media tashkilotlarida generativ sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish bo'yicha aniq etik me'yor va institutsional qoidalarni ishlab chiqish; sun'iy intellekt yordamida yaratilgan kontentni belgilash, identifikatsiyalash va tekshirish mexanizmlarini takomillashtirish; media va axborot savodxonligi dasturlariga sun'iy intellekt hamda algoritmik savodxonlik komponentlarini integratsiya qilish; foydalanuvchilarda manbalarni tekshirish va generativ natijalarni tanqidiy baholash ko'nikmalarini rivojlantirish zarur. Shuningdek, o'zbek tilidagi sifatli raqamli resurslar va ma'lumotlar bazalarini kengaytirish, milliy-madaniy hamda lingvistik xususiyatlarni hisobga oluvchi sun'iy intellekt tizimlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Kelgusidagi tadqiqotlarda generativ sun'iy intellekt ta'siridagi kommunikativ xulq-atvorni empirik materiallar asosida o'rganish, turli yosh, ijtimoiy va kasbiy guruhlarning sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish maqsadga muvofiq. Bundan tashqari, o'zbek tilidagi generativ sun'iy intellekt kontentining lingvistik sifati, faktik ishonchliligi, madaniy mosligi va algoritmik tarafkashligini alohida tadqiq qilish istiqbolli ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Shu tariqa, generativ sun'iy intellekt va axborot-

kommunikatsiya muhiti o'rtasidagi
munosabatlarni fanlararo yondashuv asosida
muntazam o'rganish raqamli

kommunikatsiyaning kelajakdagi rivojlanish
tendensiyalarini chuqurroq tushunishga xizmat
qiladi.

References:

1. Artikova, N. Sh. (2026). O'qituvchilarni o'qitishda sun'iy intellektlardan foydalanishga zamonaviy yondashuvlar. *Ta'lim va taraqqiyot*, (4).
2. Guan, Q. (2026). *From computational turn to generative turn: A systematic review of LLMs in communication and media studies*. Communication and the Public.
3. Jo'raqulova, M. O. (2025). Sun'iy intellekt va uning ta'limda qo'llanilishi: imkoniyatlar va xavflar. *Modern Education and Development*, (25), 72–78. <https://doi.org/10.71337/inlibrary.uz.mead.85645>
4. Kurbanbaeva, O. B. q. (2026). Generativ sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. *Zamonaviy jamiyat va innovatsiyalar ilmiy-nazariy jurnali*, 7(2), 211–218. <https://doi.org/10.67547/fanistiqbollari.2026.289>
5. Mallek, M., Jeljeli, R., Farhi, F., & Mohamed, E. A. S. (2026). *From digital ecosystems to intelligent maturity: How AI tools reshape the form and content of digital communication*. Frontiers in Communication, 11.
6. Mamurova, Sh. S. (2026). Sun'iy intellekt davrida obrazlilik: generativ tasvirlar va "haqiqat" masalasi. *Advances in Science and Humanities*, 2(05), 47–53. <https://doi.org/10.70728/human.v02.i05.012>
7. Miao, F., & Holmes, W. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO.
8. Muxtorova, R. (2026). Sun'iy intellekt yordamida yaratilgan internet-memlarning lingvopragmatik xususiyatlari (o'zbek va ingliz tillari materiali asosida). *Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar*, 2(13), 71–75. <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i13/n17>
9. Nguyen, D., & Wischnewski, M. (2026). *Generative AI, large language models, and their agentic framing in news media*. AI & Society.
10. Pane, S. (2026). When institutions speak through machines: EU public communication and generative AI in post-digital Europe – A policy and interview analysis. *Information & Media*, 104, 24–37.
11. Sharipov, M. J., & Mahmudov, M. M. (2025). *Sun'iy intellekt davrida media savodxonlik: haqiqat va manipulyatsiya o'rtasidagi nozik chiziq*. Models and Methods for Increasing the Efficiency of Innovative Research.
12. Shodiyev, A. O. (2026). Generativ sun'iy intellekt vositalari asosida algoritmik tafakkurni rivojlantirishning dasturiy vositalari va pedagogik imkoniyatlari. *Ta'lim va taraqqiyot*, (4).
13. Tog'oyqulov, R. (2026). Teatr sahna asarlarini yaratishda generativ texnologiyalarning o'rni. *O'zbekiston madaniyati va san'ati ilmiy elektron jurnali*, (3), 92–100.
14. Wang, X., Mukhtar, L., & Nigmatullina, K. (2025). Toward a governance framework for AI-mediated communication: Reframing media ecology in the age of algorithms and generative technologies. *Herald of Journalism*, (4).

15. Zhu, J. J. H., & Peng, T.-Q. (2025). *An ecological approach to debated questions in communication research: Issue competition, media convergence, and AI-generated content*. *Communication and Change*, 1, Article 2.
16. Zwingmann, N., Hoffmeister, E. I., Engert, S., & Hess, T. (2026). Generative AI as a gatekeeper: Uncovering affordance-based gatekeeping mechanisms in media ecosystems. *International Journal on Media Management*, 28(2), 112–148.